

Japonská opera Yuzuru poprvé v Praze!
– 11. ledna 2008 od 19 hodin ve Stavovském divadle

Hostování Slezského divadla Opava
www.divadlo-opava.cz

Ikuma Dan

YUZURU (JÚZURU)

Opera o jednom jednání a dvou částech
Libreto: Junji Kinoshita (Džundži Kinošita)

Michal Vojta a Katarína Jorda Kramolišová

Opera je nastudována v japonském originále a v představení jsou použity české titulky.

Nad inscenací převzalo čestnou záštitu Velvyslanectví Japonska v České republice a Česko-japonská společnost

Česká premiéra se uskutečnila 14. října 2007 ve Slezském divadle Opava

Dirigent: **Jan Snítíl**
Režie: **Tokio Kenneth Ohska**
Choreografie: **Daniel Wiesner**
Scéna: **Alexander Babraj**
Kostýmy: **Tokio Kenneth Ohska, Alexander Babraj**
Sbormistr: **Ivana Kleinová**
Hudební příprava: **Masako Nakajima, Jan Snítíl**

Osoby a obsazení:

Tsu (Cú) **Katarína Jorda Kramolišová**
Yohyo (Johjó) **Michal Vojta**
Unzu **Zdeněk Kapl**
Sodo(Sódo) **Peter Soós**
Jeřáb **Zuzana Voglová**

Dětský sbor Základní školy IJji Hurníka v Opavě, Orchester Slezského divadla Opava

Představení 11. ledna 2008 od 19 hodin ve Stavovském divadle

Dílo vzniklo na motivy staré japonské pohádky, v níž chudý prostřáček zachrání život ptáku jeřábovi. Ten se z vděčnosti promění v krásnou ženu a stane se jeho manželkou. Láska vede ženu-jeřába k tomu, aby ze svého peří tkal vzácnou látku, kterou muž výhodně prodává. Chamtivost a závist sousedů i jeho vlastní hrabivost představují konec krásné, pohádkové idylly. Jen zdánlivě jednoduchý děj má v sobě hluboké mravní a stále platné poselství.

Opera byla nastudována v rámci oslav 50. výročí navázání diplomatických styků mezi Japonskem a Československem.

Vzniku opery Yuzuru předcházely dvě scénické hudby Ikumy Dana ke stejnojmenné hře D. Kinošity – první z jara 1949 pro symfonický orchestr pro rozhlasové vysílání hry v Osackém rozhlasu, druhá z podzimu téhož roku pro malý instrumentální soubor pro jevištní provedení – premiéra Kinošitovy hry se konala 27. 10. 1949. Pohádková hra Ikumu Dana natolik zaujala, že brzy po činoherní premiéře se rozhodl zpracovat tento námět jako operu. Kinošita mu dal souhlas k použití svého textu jako libreta k opeře, ovšem s podmínkou, že na textu nebude změněno ani vynecháno jediné slovo. Premiéra operní verze Yuzuru se uskutečnila 30. 1. 1952 v Osace. Pro první zahraniční uvedení Yuzuru, které se konalo 27. 6. 1957 v Curychu, skladatel operu přepracoval, a v této definitivní verzi se opera hraje od té doby doposud. Způsob kompoziční práce i charakter hudební řeči Yuzuru jeví určitou spřízněnost s tvorbou Pucciniho, zejména s jeho *Madame Butterfly*. Skladatel pracuje s příznačnými motivy podobným způsobem jako Puccini, je přitom zajímavé, že takřka každý motiv má vedle osobního i obecnější význam – například motiv Johjóův je zároveň motivem prostého venkovského života, motiv Cú motivem ptáků a přírody, motiv Sódův motivem peněz a touhy po nich, motiv Unzuův motivem vzácné látky a obchodu s ní, motiv Mijaka, tedy císařského města, motivem světské nádhery a elegance.

Přes mnohé univerzální rysy, jimiž se námět i psychologie postav vyznačují, je jejich hudební vystižení svojí podstatou ryze japonské. Typicky japonský je způsob, jak prostými a nemnohomluvnými prostředky vyjádřit bohatý a často úmyslně víceznačný obsah, pouhé naznačení a častá nedopovědění, důraz na vystižení pocitu před dramaticky vystupňovaným dějem, introvertnost a jemnost výrazu, nelibující si v okázalých vnějších dramatických projevech. Způsob, jakým tyto japonské atributy dovedl Ikuma Dan přetavit ve své hudbě do evropské operní hudební formy, je jistě jedním z

důvodů, proč je opera Yuzuru tak pozoruhodná a proč se v Japonsku i ve světě setkává s takovým úspěchem. Českému divákovi se však příležitosti seznámit se s touto operou dostává vůbec poprvé, a to v japonském originále. K rozhodnutí nastudovat operu v japonštině vedl inscenátory především fakt, že větná stavba a slovosled jsou v japonštině natolik rozdílné od evropských jazyků, že utvořit dobrý překlad, ve kterém by přimknutí textu k hudební frázi alespoň zhruba odpovídalo originálu, je prakticky nemožné. Zároveň se domníváme, že výrazová síla hudby hraje v opeře natolik významnou roli, že umožní posluchači zásadní pochopení situací i bez detailního porozumění textu. A jistě i krásný a zpěvný japonský jazyk přispěje k vytvoření japonské atmosféry.

Jan Snítíl

„Jako každé skutečně umělecké dílo, ani Yuzuru není politickou, náboženskou nebo jinou myšlenkovou agitací a jako takové umožňuje více různých výkladů.“, říká dirigent inscenace Jan Snítíl

Kdy jste se poprvé setkal s operou Yuzuru a jak na Vás zapůsobila?

Bylo to před necelými třemi lety, kdy mi moje paní, která operu znala již z dřívějšího z živého provedení v Japonsku, obstarala klavírní výtah s tím, abych posoudil, zda by bylo vhodné či možné provést tuto operu ve Slezském divadle v Opavě. Opera mě zaujala jak svými ryze uměleckými hodnotami, tak i její proveditelností v podmínkách menšího operního souboru. Tehdejší vedení divadla se postavilo k myšlence na uvedení Yuzuru vstřícně, získalo pro ni i podporu opavského magistrátu, a tak začalo období složitých příprav, završené premiérou v říjnu loňského roku.

Slezské divadlo Opava je prvním divadlem na našem území, které toto dílo nastudovalo. Jak probíhaly hudební přípravy?

Připravám předcházet přesný překlad libreta do češtiny a fonetický přepis japonštiny do latinky v klavírním výtahu, což obojí provedla moje dcera. Je snadno pochopitelné, že to, čím se příprava Yuzuru výrazně lišila od hudební přípravy jiných hudebně a pěvecky srovnatelně obtížných titulů, je japonština, a to jak po stránce výslovnosti, na jejíž správnost dbala moje japonská paní, která operu korepetovala, tak po stránce paměti, kde jedinou pomocí bylo včasné zahájení studia, které v případě paní Kramolišové začalo již před rokem. S japonštinou souvisí i zvýšené nároky na to, aby sólisté při neznalosti jazyka znali významový obsah jednotlivých frází i slov a dokázali je přesvědčivě tlumočit. Že se toto podařilo, bylo umožněno jen díky jejich nevšedním pěveckým a hereckým schopnostem i mimořádné píli. Přitom běžný provoz divadla jim studium rozhodně neusnadnil, všichni čtyři protagonisté byli obsazeni jak do předcházející, tak i následující premiéry.

Čím může toto dílo dnešního diváka nejvíce oslovit?

Jako každé skutečně umělecké dílo, ani Yuzuru není politickou, náboženskou nebo jinou myšlenkovou agitací a jako takové umožňuje více různých výkladů. Pro mě je klíčovou myšlenka, že přes svou pomíjitelnost (anebo právě pro ni) je krása – v případě Yuzuru láskyplné soužití Cú s Johjóem – takovou hodnotou, která člověka navzdýcky obohacuje a proto má smysl ji prožít i přes smutek a bolest, které její pomíjitelnost přináší.

dj.

V titulní roli se na scéně Stavovského divadla představí sopranistka Katarína Jorda Kramolišová:

Čím Vás hudba Yuzuru nejvíce oslovuje?

Hudba je velmi jemná, něžná a velmi zajímavě vystihuje náladu měnícího se děje. Má jednoduché melodické a velmi snadno zapamatovatelné motivy, které moji postavu celou operou provázejí. Tsu – tak se jmenuje jediná ženská a zároveň pohádková postava – má osobitý melodický model, se kterým pokaždé vstupuje do děje a patří jen jí po dobu jejího lidského působení v příběhu.

Jak těžké pro Vás bylo studium role v japonském jazyce?

Přes všechna úskalí, kterými jsem si se svými kolegy prošla, přiznávám, že japonština je pro mne hodně „mazlivá“ a milá řeč. Jejich slovník je rozhodně zajímavý a bohatý, pro Evropanku ale pěkně náročný na pochopení. Jednoduše řečeno "všechno je naopak...". Zvláštností je i tvorba samotného tónu v tak cizích, nových hláskách. Tak, jako všechno chce trénink, tak japonské zpívání chce aspoň jeden trénink navíc.

Je pro Vás postava Cú něčím srovnatelná s ostatními operními rolemi, které máte v repertoáru?

Neporovnávám postavy, které zpívám. Každá je jiná a tak se i v budoucnu budu snažit věnovat každé postavě co nejoriginálněji. Je ale pravda, že postava ženy a ptáka, tedy lidské a pohádkové bytosti, je nesrovnatelná s postavami, které mě v životě potkaly. Jeřáb-žena vstupuje z vděčnosti a lásky do lidského světa, o kterém nic neví a kterého nástrahám a zlu nakonec obětuje pozemskou podobu i lásku k muži a navrácí se do ptačí říše.

dj.

www.narodni-divadlo.cz

Daniel Jäger, public relations opery, tel.: +420 737 223 964, e-mail: d.jager@narodni-divadlo.cz